

□□□□ □□□□□□□□

□ कदशकपछि गरिने जनगणना पुनः २०६८ हाम्रो मुलुकमा हुदैछ। हामीकहाँ जनगणनाको इतिहास हेर्दा वर्षी सं १९६८बाट शुरु भई के पाइन्छ। १०० वर्ष अघि शुरु भई के जनगणना फेब्रि २०६८ मा ११ औं राष्ट्रिय जनगणना हुन गई रहेकोछ। राष्ट्रिय जनगणनामा जुन जातकि जे जस्तो अवस्था छ त्यसके सही सुचना तथ्याङ्क आउन सके समुदायलाई लक्ष्मि गरेर वभिनिन योजना बनाउन सजिलो हुन्छ। हजिो सम्म भई क तथ्याङ्कलाई मथ्याङ्क भन्ने गरिन्छ। कनिके हजिोके तथ्याङ्कमा "नभ" के ठाउँमा नौ हजार भई के ठाउँमा भ"न" भन्ने खाले तथ्याङ्क देख्न सकिन्छ। यो कुराके चासो वशिष गरि आफ्नो पहचानके खोजि र हकहतिके लागि लडरिहेक आदविसी जनजातलाई भई केछ। हाल हामी क्हा ५९ जाति सुचकित छन र धेरै सुचकित उनमुखमा पहचानके लागि लडरिहेकछन। अव त मुलुक संघयि लोकतान्त्रिकि गणतान्त्रिकि भइ सकेकोछ धर्म नरिपेक्ष भइसकेको छ। हजिोक जनगणनामा हनिदु धर्मलाइ प्राथमकितामा राखेर प्रश्न बनाइन्थ्यो सोधनिन्थ्यो र लेखनिन्थ्यो अनि यथार्थक तथ्याङ्क नसिकदैन्थ्यो। पाचायतकलमा हनिदु धर्मालम्बीहरु अत्याधिक देखाउन कुन धर्म मान्ने हो भनेर प्रश्न गर्दा पहिलो नम्बरमा हनिदु राखेर सोधनिन्थ्यो तर अब हुन लागेके राष्ट्रिय जनगणना २०६८ के मस्यौदाके व्यक्तगित वविरण महल नं ९ मा अझैपनि पहिलो हनिदु त्यसपछि अरु अरु र अन्य राखाई केमा नेपाली वर्णानुक्रम अनुसार राखनिपरछ। धेरै मानसिहरु कुनैपनि धर्म नमान्नेहरु पनि छन् तर धर्म नमान्ने वा नास्तिकि भनेर राखाई के छैन। त्यो पनि राखनि परछ र धर्म नमान्ने नास्तिकि पनि तथ्याङ्क आउनुपरछ। धर्मके आधारमा धेरै वर्ष अघि देखि हालीमुहाली गर्दै ठूलाठालु बन्दै आ। कलाइ यो कुरा अपच्य हुन सकछ र अझै न ढाकछोपके तथ्याङ्क आउन सकछ। राष्ट्रिय जनगणना पहिले राज्यके मात्र सरोकरके वषिय बन्थ्यो तर अहलिे सबैके महत्वपूर्ण चासोके वषिय बनेकोछ। अघलिल्लो जनगणना देखि आसन् २०६८ के राष्ट्रिय जनगणना सम्म आइपुग्दा मुलुकमा धेरै परिवर्तन भइसकेकोछ। राजनतिकि सामाजिकि सांस्कृतिकि रुपमा जनतामा परिवर्तन आइ सकेकोछ। समावेशी संघयि लोकतान्त्रिकि गणतान्त्रमा सबैजातजाति आफ्नो हक्काइ सुरक्षति गर्दै आफ्नो पहचानके साथ सार्वभौमतापूर्वक बाचन पाउनुपरछ। क्तापिय ठाउमा क्थति दलतिवर्गले आफुलाइ हेला होचो सहनुपर्ने भई केले सहि पहचान लुकाई के पाइन्छ यो हेपाहा प्रवृत्तिके अन्त्य हुनुपरछ। मातृभाषाके सवालमा धर्मके सवालमा जातजातिके सवालमा मथ्याङ्क आउने प्रवृत्ति नेपालमा मात्र नभइ अन्य मुलुकमा पनि भई के पाइन्छ। यसो गर्दा कुन भाषा भाषी कुन जातजाति कुन धर्मालम्बीके समुदाय पछि पारि के छ थाहा हुन सक्दैन। वास्तविक वविरण नआउदा लक्ष्मि समुदायमा राज्यबाट पाउने अवसर र सुवधिबाट बाचित हुन परनेहुन्छ। हाल नेपालमा मातृभाषा बोलने के संख्या क्ति छ र क्हा क्हा बोलनिछ बहुभाषिकि नेपालमा यथार्थके तथ्याङ्क आउन जरुरी हुन्छ। मातृभाषा जातयि पहचानके सुचक हो। यदी केइ आफ्नो मातृभाषा बोलन जान्दैन तर मेरो मातृभाषा हो भन्छ भनि उसके पहचानमा राखनि परदछ। मातृभाषा बोलनि तर सुचकित नभई कके संख्या धेरै छन तरपनि जनगणनामा प्रवेश पाई के छैन। उदाहरणक लागि डोने भाषा सनिधुपालचोकभरे र ललतिपुरमा बोलनिछ तर सुचकित भई के छैन। त्यसैत धनकुटा मोरङ्ग सुनसरी भोजपुर इलाम र झापामा आठपहरिया भाषा बोलनिछ तर सुचकित नभई केले राज्यमा कुनै तथ्याङ्क छैन। राष्ट्रिय जनगणनामा देखि के तथ्याङ्कहरु क्तापिय क्मोक्त्पति ढंगमा राखाई के छ। वगित २०५८ सालके जनगणनामा १०३ जातबाट तथ्याङ्क लइ। केमा संखुवासभामा राउटे १ जना सोलुखुम्बुमा मुसहर १ जना ओखलढुङ्गामा वादी ३ जना र सुनसरीमा चेपाङ्ग ४४ जना भनेर तथ्याङ्क देखाइ के छ। के २०५८ सालमा यो जनसंख्या त्यस ठाउँमा थी। त ५ लाख जनसंख्या भई के दनुवारलाई ५० हजार भनी के छ। यस्ता झुठा तथ्याङ्कहरु आउन हुदैन्। आफ्नो मातृभाषालाई स्थान नदई के र पहचान गुम्दै ग। के गुनासाहरु धेरै छन। ३५ भन्दा बढी भाषाहरु राष्ट्रिय जनगणनामा छुटेक छन। लोपोन्मुख

